

Denne kolonne er forbeholdt sensor.

Oppg. 1.
"Kapitalismens gjennomslag i Vest-Europa 1000 - 1800"

I denne oppgaven skal jeg ta for meg kapitalismens gjennomslag i Vest-Europa fra år 1000 til år 1800. Det finnes fire utbredte og forskjellige forklaringer for dette. Ingen av dem utelukker de andre, de har nok alle hatt sin innvirkning på kapitalismens gjennomslag i Vest-Europa.

Teoriene tar utgangspunkt i fire forskjellige faktorer: naturgrunnlag, kultur med vekt på religion, "de store oppdagelser" - utnyttelse av kolonier, og samspill mellom herskere og økonomiske kremmervirksomhet.

Jeg vil ta for meg hver av disse teoriene og vurdere deres innvirkning på kapitalismens gjennomslag i ~~Etter~~ Vest-Europa. Spesielt vil jeg legge vekt på den fjerde teorien. Den er en mer tydelig og dyptforklarende teori med flere detaljer enn de tre første.

Til slutt vil jeg komme med en oppsummering og en konklusjon basert på mine drøftninger i oppgaven.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Naturgrunnlag

Denne teorien legger naturgrunnlag til grunn for at kapitalismen fikk gjennomslag i Vest-Europa. Den sier at naturgrunnlaget var utgangspunktet for de mange varene, som fisk, korn, kjøtt, metaller som kunne byttes og selges på markedet. Naturgrunnlaget velsignet altså Vest-Europa med mange typer varer. Der var de overlegne andre områder som ikke hadde naturgrunnlag til å utvikle de samme varene, og som derfor ikke fikk et like godt utgangspunkt å støtte handel med.

Alene er denne teorien svak. Det må flere faktorer til enn naturgrunnlag. Forholdene må legges til rette for handel for at det faktisk skal kunne bli handel. For idet hele tatt å kunne få et overskudd trengs det hardt arbeid. Videre trengs det investering for at handel skal kunne drives lønnsomt, slik at man får en fortjeneste. Kapitalisme forutsetter sparing, investering & tomtesigbarhet. Dette vil jeg komme nærmere inn på senere.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.Kultur og religion

En av samfunnsvitenskapens klassikere, Max Weber utviklet en teori som sa at protestantisme og kapitalisme gikk hånd i hånd. Weber tok utgangspunkt i Calvinismen som var spesielt utbredt i Nederland, en av landene hvor kapitalismen slo først og sterkest gjennom. Calvinistene trodde på predestinasjonen; at de var allerede dømt til himmel eller helvete. I

Den eneste måten å finne ut om dette var å jobbe hardt, være sparsom, leve et moralsk viktig liv og å investere inntekter. Dersom man lyktes var det et tegn på Guds velsignelse og du fikk skjønne at du ville komme til himmelen.

Predestinasjonen ble en motivasjon, en motor for hardt arbeid. Sparing og investering er to viktige faktorer for kapitalisme. Men da er det altså disse to faktorene, av mange, som har påvirket til økonomisk vekst, ikke selve protestantismen.

En annen innvending er at kapitalismen først slo til i Nord-Italienske byer, som Firenze, og de var uten til katolske byer.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

"De store oppdagelser"

Kapitalismen slo virkelig gjennom i Vest-Europa på 1500-tallet. Før det regnes Vest-Europa som et føyedalsamfunn. Det var på 1500-tallet vest-europeiske stater som England virkelig begynte å drive storhandel med råvarer og ressurser fra kolonier. De tok gull, elfenben og slaver fra Latin-Amerika og Afrika. Teorien sier at Vest-Europas kapitalistiske gjennomslag ikke hadde vært mulig uten denne utnyttelsen av koloniene.

I motsetning til blant annet kineserne var europeere flinke til å ta til seg ny kunnskap fra koloniene, og der de ^{ellers} kunne finne det eller der de kom over kunnskap, som kunne komme dem til nytte.

Det er grunnlag for at denne teoriens faktorer kan ha påvirket kapitalismens store gjennomslag i Europa, særlig Vest-Europa. Men kapitalismens ~~frø~~ finner vi i ^{de} foydale tributsamfunne og byveksten i Vest-Europa fra år 1000. Denne teorien er derfor ikke den viktigste faktoren for kapitalismens gjennomslag i Vest-Europa.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.Den fjerde teorien: samspill mellom konger og handelsfolk.

Europa bestod rundt år 1000 av om lag tusen lén, og var i perioden år 1000 til 1300 el 1500, (~~Middelalderen~~) (avhengig av hvordan du ser det,) preget av feyodalisme. Et feyodal samfunn er et hierarkisk samfunnssystem hvor bønder måtte betale tributt til lénsherrer, som eide jorda, i form av naturalia, arbeidskraft eller penger. Et feyodal samfunn er med andre ord et tributtsamfunn.

Det spesielle i Europa i tiden år 1000 til 1300 var at Vest-Europa var preget av en sterk byvekst. Disse byene ble oftest til ved elver og langs kysten av Nord-vest Europa og rundt Middelhavet. Dette fordi det i Middelalderen var vanlig å frakte varer vannveien med enkle båter og skip. Blandt bønder pleide det å være regelmessige markeder for salg og bytting av varer. De nye byene som vokste opp ble nå naturlige markedssteder.

Byene fungerte som økonomiske sentra hvor handelsfolk fant sitt fristed. I disse byene ble det sosialt akseptert å være handelsfolk. Gjennom tidene har det å drive handelsvirksomhet, og det å søke profitt blitt sett ned på verden over. Handelsfolk har blitt rangert nederst på rangstiger, under bønder.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.Minoriteter

På grunn av handelsyrkets lave status har det vært en utpreget tendens til at minoriteter i samfunn har tatt dette yrket. Det var et nødvendig yrke i samfunn, men majoriteten ville ikke ha dette yrket. Handel var derfor et sikrere levebrød for minoriteter som kunne bli diskriminert i andre yrker. I Europa gjaldt dette særlig jøder. I Frankrike, som var katolsk, skilte en gruppe protestanter, kalt hugenotter, seg ut som en drivkraft for handel og for kapitalisme.

Hugenottene var beskyttet av en egen lov i Frankrike. Men på 1500-tallet ble loven oppløst. Hugenottene dro da til andre stater hvor de ville være beskyttet. Dette at hugenottene dro til konkurrerende stater fikk økonomiske følger for Frankrike.

Hugenottene hadde vært en svært betydningsfull gruppe for økonomisk vekst i Frankrike, også for handel for profitt og dermed også for utviklingen av kapitalisme, den ble bremset.

Kurskode/Fag : H1-100
Kandidatnr. : 1314
Dato : 24.11.08
Ark nr. : 7 av 12

Denne kolonne er forbeholdt sensor.

Europa preget av kaos - ingen kontroll

Den blomstrende byveksten fikk utvikle seg fordi det ikke var noen til å kontrollere byene. Europa var preget av mange kriger, kaos og anarki. Fordi ingen kontrollerte byene fikk også handelen og kapitalismen utvikle seg. Å drive handel for profitt bredte seg ut og ble mer sosialt akseptert. Et eksempel på dette er forandringen i laugene i byene. Et skolaug bestod av alle skomakerene i byen. Før bestemte de seg i mellom om hvor mange sko de skulle lage, basert på hvor mange mennesker de regnet med ville trenge sko, hvor mye de skulle koste og hvem som skulle lage dem. Dette er ikke en kapitalistisk handelsmåte.

Disse laugene ble oppløst og det ble heller konkurranse mellom ~~de~~, forskjellige håndverkere i henhold til priser, mengde og kvalitet.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Konger allierte seg med byene - Forutsigbarhet

De mange kongene på denne tiden var for opptatt av krigføring til å kunne kontrollere byveksten. Kongene så på handelsmenn med skepsis, men ble mer og mer avhengige av dem for å finansiere krigen sine, og skaffe nødvendige soldater og utstyr til bruk i krigen. Et viktig vendepunkt i kapitalismens historie i Vest-Europa var da skatt fra handelsmenn i byene ble viktigere enn tribut fra bønder. Konger allierte seg med handelsmenn i byene. Kongene fikk kreve skatt av handelsmenn, mot at de sikret handelsmenns rett til å drive profitthandel i byene. Dette gav dem den forutsigbarheten handelsmenn trengte for å investere, som igjen førte til større inntekter for dem. Det handlet til og med at konger lånte penger av handelsmenn.

Denne alliansen satte virkelig fart i økonomien. Ved forutsigbarhet og dermed større sikkerhet tør folk å investere, noe som er helt essensielt for økonomisk vekst. Men man kom ikke investere i hva som helst. Adelen hadde pleid å investere i store herskapsrus, klær og smykker. De investerte i å leve et luksuriøst liv. På lang sikt gir ikke det økonomisk vekst, og er ikke ^{en} kapitalistisk utvikling.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Handelsfolk investerte penger i ny og forbedret produksjon, spesielt i sine egne byer. Dette førte til økt konkurranse og handel mellom de forskjellige byene seg i mellom.

Konkurranse ble det også mellom statene som dukket opp gjennom krigene kongene gjorde. Enten vant kongene til seg mer land, eller så mistet de land til andre stater. Det ble mange forskjellige stater som hver hadde forskjellige lover. Europa var altså splittet i mange enheter.

Et fortrinn ved dette var at man kunne flytte dersom man for eksempel fryktet for sin egen sikkerhet og at levekårene ble dårligere, som hos hugenottene i Frankrike. Da de dro fra Frankrike, bidro de til økonomisk vekst i de konkurrerende statene de flyktet til.

Byene gav rom for entreprenørskap og nye oppfinnelser. Rennessansen på 1400-tallet var preget av nytenkning og vitenskap, som kunne komme handelen til gode. Flere dro og bosatte seg i byer og fant nye levemåter. Det ble i byene dannet en større middelklasse med større kjøpekraft fordi de var flere. Større kjøpekraft fører til mer handel som igjen fører til mer profitt, som igjen kan investeres videre, eller spares, og føre til utvikling

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

av og forsterking av kapitalismen.

4

Nye oppfinnelser og oppdagelser av kull
~~førte~~ under bakken i eget land førte
til muligheten for og utviklingen av
maskiner som ble faktoren for en
helt ny produksjonsform som førte
til en industriell revolusjon ca 1800.
Da ble for alvor Vest-Europa et
gjennomført kapitalistisk samfunn.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Vest-Europas fordeler

Fri byvekst, et splittet Europa med mange stater og konkurranse mellom klisse, samspillet mellom konger og handelsbyer er alle spesielle faktorer for Vest-Europa, og kan være grunnen til at kapitalismen først og fremst slo gjennom her.

Øst-Europa manglet like mye kystlinje og hadde færre elver enn Vest-Europa. De opplevde ikke byvekst slik som i vest. Kongene her valgte heller å samarbeide med adelen.

Det at Vest-Europa er delt i så mange stater med forskjellige lover har gjort det lettere for folk å flytte til stater hvor de kan tilpasse seg lettere eller slippe forfølgelse. I store imperier som Kina var på denne tiden var lovene like overalt og de ble strengt kontrollert. Dermed fikk ikke folk, særlig handelsfolk utfolde seg på samme måte som i Vest-Europa.

Alle fire nevnte teorier inneholder faktorer som var spesielle, noen unike, for Europa. Det virker som det er en tendens til at Vest-Europa har vært flinke til å utnytte sine muligheter, Noen, som utnyttelsen av koloniernes ressurser er ikke etiske i seg selv.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Ellers virker det som Vest-Europa hadde flaks, ^{som} da kongene valgte å samarbeide med handelsfolk fremfor adelen. Dette har ført til at Vest-Europa alltid siden rundt 1000-1300 har vært et hestehode foran Øst-Europa. Naturgrunnlaget og elver & kyst gav naturlig grunn for byutvikling.

Som en konklusjon kan man si at Vest-Europa har hatt tilfældighetene på sin side, de har altså hatt flaks. I tillegg har vest-europeerne vært flinke til å utnytte sine muligheter, selv om det har gått ut over store deler av verden.